

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 8/03-31

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 28. mája 2003 v senáte zloženom z predsedu Jána Klučku a zo sudcov Alexandra Bröstla a Ľudmily Gajdošíkovej v konaní o sťažnosti K. K., B., a K. M., rod. K., J., zastúpených komerčným právnikom Mgr. I. R., R., vo veci porušenia ich základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov upraveného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu v Rožňave v konaní vedenom pod sp. zn. 5 C 1122/00 (pôvodne vedenom pod sp. zn. 5 C 51/92) takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo K. K. a K. M. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov upravené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu v Rožňave v konaní vedenom pod sp. zn. 5 C 1122/00 (pôvodne vedenom pod sp. zn. 5 C 51/92) porušené bolo.

2. Okresnému súdu v Rožňave **p r i k a z u j e**, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 5 C 1122/00 (pôvodne vedenom pod sp. zn. 5 C 51/92) konal bez zbytočných prietáhov.

3. K. K. p r i z n á v a finančné zadosťučinenie v sume 40 000 Sk (slovom štyridsaťtisíc slovenských korún), ktoré mu je Okresný súd v Rožňave povinný zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. K. M. p r i z n á v a finančné zadosťučinenie v sume 40 000 Sk (slovom štyridsaťtisíc slovenských korún), ktoré jej je Okresný súd v Rožňave povinný zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

5. K. K. a K. M. p r i z n á v a náhradu trov konania spolu 13 540 Sk (slovom trinásťtisícpäťstoštyridsať slovenských korún), ktoré je Okresný súd v Rožňave povinný zaplatiť na účet komerčného právnik Mgr. I. R., R., do 15 dní od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 30. septembra 2002 doručená sťažnosť K. K., B., (ďalej len „sťažovateľ“), „pre porušenie Ústavy Slovenskej republiky“, ktorou sťažovateľ požaduje vysloviť zbytočné prietahy v konaní Okresného súdu v Rožňave (ďalej len „okresný súd“) o návrhu na vydanie nehnuteľnosti vo veci vedenej pod sp. zn. 5 C 1122/00 (pôvodne vedenej pod sp. zn. 5 C 51/92). Sťažovateľ požadoval tiež priznanie primeraného finančného zadosťučinenia s tým, že výšku ponechá na uváženie ústavného súdu.

Pretože sťažnosť nespĺňala zákonom ustanovené náležitosti, ústavný súd vyzval sťažovateľa na jej doplnenie. Sťažovateľ v určenej lehote svoju sťažnosť doplnil okrem iného aj o splnomocnenie pre právneho zástupcu na jeho zastupovanie v konaní pred ústavným súdom. K sťažnosti podanej sťažovateľom sa pripojila aj jeho sestra K. M., rod. K., bytom J., ktorej splnomocnenie pre právneho zástupcu bolo taktiež pripojené k doplneniu sťažnosti. Sťažovateľ a K. M. (ďalej len „sťažovatelia“) doplnili petit sťažnosti o výrok, ktorým požadujú, aby ústavný súd v súlade s čl. 127 ods. 2 Ústavy Slovenskej

republiky (ďalej len „ústava“) prikázal okresnému súdu, aby vo veci bezodkladne konal a rozhodol.

Čo sa týka okruhu účastníkov konania, na základe výzvy ústavného súdu okresný súd oznámil nasledovné:

„V právnej veci vedenej na tunajšom súde pod sp. zn. 5 C 1122/00 (pôvodne vedenej pod sp. zn. 5 C 51/92) boli žalobcami: 1. M. K., rod. K., bytom v J., 2. V. K., bytom v B., 3. L. K., rod. K., bytom v L. 4. L. K., bytom v K. – Š., 5. H. K., rod. G., bytom v J., 6. H. Z., rod. K., bytom v T., 7. Z. O., rod. K., bytom K. n/H. V pôvodnom konaní žalovanými boli: 1. Reštaurácie, š. p. Rožňava, 2. Mesto Jelšava, 3. Železnice SR Bratislava a 4. SMZ, š. p. Jelšava. Tunajší súd rozsudkom zo dňa 23. 11. 1992 zamietol žalobu žalobcov v plnom rozsahu. Po podaní odvolania Krajský súd v Košiciach rozsudkom zo dňa 24. 9.1993 potvrdil rozsudok súdu prvého stupňa vo výroku o zamietnutí žalobcov v 2. rade V. K., v 3. rade L. K., v 4. rade L. K., v 6. rade H. Z. a v 7. rade Z. O.. V ostatnej časti zrušil rozsudok súdu prvého stupňa a vec vrátil na ďalšie konanie. V priebehu konania zomrel L. K..

Tunajší súd vo veci znova rozhodol rozsudkom zo dňa 21. 4. 1994, ktorým žalobu žalobkyne M. K. v celom rozsahu zamietol. Žalobu žalobkyne H. K. voči žalovaným v 2. 3. a 4. rade zamietol. Rozhodovanie o žalobe žalobkyne H. K. voči žalovanému v 1. rade Reštaurácie, š. p. Rožňava v likvidácii vylúčil na samostatné konanie. Po podaní odvolania Krajský súd v Košiciach uznesením zo dňa 25. 3. 1996 zrušil rozsudok vo výroku, ktorým žaloba žalobkyne v 1. rade bola zamietnutá a vo výrokoch o trovách konania medzi touto žalobkyňou a žalovanými a v rozsahu zrušenia vec vrátil súdu prvého stupňa na ďalšie konanie.

V priebehu konania zomrel žalobca H. K. a jej právnymi nástupcami sú: 1. Z. O., bytom P. V. a 2. H. Z., bytom K. n/H. Zomrela aj žalobkyňa v 1. rade M. K. a jej právnymi nástupcami sú: 1. K. M., bytom v J., 2. K. K., bytom v B., 3. V. K., bytom v S., 4. L. K., bytom v S. a 5. J. K., bytom v S.“

To znamená, že v právnej veci vedenej pod sp. zn. 5 C 1122/00 (pôvodne vedenej pod sp. zn. 5 C 51/92) sú právnymi nástupcami M. K. sťažovatelia (K. M., K. K.), ako aj V. K., L. K. a J. K..

Ústavný súd v nadväznosti na doplnenie sťažnosti túto predbežne prerokoval 22. januára 2003 a keďže nezistil dôvody na jej odmietnutie, prijal ju na ďalšie konanie.

Po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie vyzval ústavný súd sťažovateľov a okresný súd, aby oznámili, či trvajú na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie, a okresný súd aj aby sa vyjadril k prijatej sťažnosti.

Sťažovatelia a okresný súd oznámili, že na ústnom pojednávaní netrvajú.

Predseda okresného súdu sa vyjadril k prijatej sťažnosti nasledovne:

„Návrh na začatie konania vo veci sp. zn. 5 C 51/92 došiel súdu dňa 20. 1. 1992. Jedná sa o návrh na vydanie nehnuteľností v zmysle z. č. 87/1991 Zb. na návrh navrhovateľov M. K., V. K., H. K., H. Z. a Z. O., proti odporcom Reštaurácie, š. p. Rožňava, Mesto Jelšava, Československé štátne dráhy, Oblastné riaditeľstvo Bratislava a Slovenské magnezitové závody, š. p. Košice. Vec bola pridelená v zmysle rozvrhu práce na vybavenie sudcovi Mgr. L. H.. Po doručení návrhu na začatie konania odporcom a doplnení listinných dôkazov bolo vytýčené pojednávanie na 2. 6. 1992. Toto pojednávanie bolo odročené na neurčito za účelom vyžiadania úmrtného listu L. K., pripojenia dedičských spisov a vyžiadania listov vlastníctva. Ďalšie pojednávanie bolo vytýčené na 24. 9. 1992, ktoré bolo odročené na 28. 9. 1992 pre neúčast' navrhovateľov. Navrhovatelia sa však nedostavili ani na toto pojednávanie, a preto bolo odročené na neurčito. Pojednávanie dňa 16. 11. 1992 bolo odročené na 23. 11. 1992 za účelom znova predvolania neprítomných účastníkov na tomto pojednávaní. Na tomto pojednávaní súd rozhodol, keď návrh navrhovateľov v plnom rozsahu zamietol. Voči tomuto rozsudku podali navrhovatelia odvolanie a Krajský súd v Košiciach rozsudkom zo dňa 24. 9. 1993 potvrdil rozsudok súdu prvého stupňa vo výroku o zamietnutí návrhu navrhovateľov v 2., 3., 4., 6. a 7. rade a vo výroku o trovách prvostupňového konania vo vzťahu medzi týmito navrhovateľmi a odporcami. Spis bol vrátený tunajšiemu súdu z Krajského súdu v Košiciach dňa 18. 2. 1994. Vo veci potom bolo vytýčené pojednávanie na 21. 4. 1994, na ktorom bolo rozhodnuté rozsudkom a návrh navrhovateľky M. K. bol v celom rozsahu zamietnutý. Rozhodovanie o návrhu navrhovateľky voči odporcovi v 1. rade ohľadom vydania nehnuteľností bolo vylúčené na samostatné konanie. Navrhovateľka podala proti tomuto rozsudku odvolanie a spis bol

predložený Krajskému súdu v Košiciach na rozhodnutie o tomto odvolaní dňa 23. 8. 1994. Krajský súd v Košiciach svojím uznesením zo dňa 25. 3. 1996 zrušil rozsudok a vec vrátil na ďalšie konanie (spis bol vrátený tunajšiemu súdu dňa 28. 5. 1996).“.

Vylúčená vec bola zapísaná do registra pod sp. zn. 6 C 1122/00 dňa 21. 11. 2000 (tieto prietahy boli sudcovi Mgr. L. H. vytknuté). Pojednávanie bolo potom vytýčené na 5. 12. 2000, ktoré bolo odročené na 21. 12. 2000, pretože navrhovateľka v 1. rade sa na pojednávanie nedostavila a navrhovateľka v 2. rade medzičasom zomrela. Ani na toto pojednávanie sa navrhovateľka v 1. rade nedostavila a nedostavili sa ani dedičia po navrhovateľke v 2. rade. Navrhovateľka v 1. rade namietala predpojatosť sudcu, a preto spis bol predložený Krajskému súdu v Košiciach za účelom rozhodnutia o tejto námietke. Krajský súd v Košiciach uznesením zo dňa 12. 9. 2002 rozhodol, že sudca Mgr. L. H. nie je vylúčený z prejednávania a rozhodovania vecí. Medzitým zomrela aj navrhovateľka v 1. rade a po zistení jej dedičov bolo pojednávanie vytýčené na 27. 2. 2003.

Po odchode sudcu tunajšieho súdu do dôchodku bola sudcovi Mgr. L. H. pridelená podstatná časť jeho nevybavených vecí. Okrem toho v rokoch 1993-1994 sudca absolvoval stáž na Krajskom súde v Košiciach.

Primeranosť dĺžky konania sa posudzuje vždy aj podľa miery zložitosti vecí, a to skutkovej ako aj právnej.

Vec spisovej značky 5 C 1122/00 (predtým sp. zn. 5 C 51/92) je z tohto hľadiska ako vec s vysokým stupňom skutkovej zložitosti. Ide o vydanie nehnuteľností v zmysle z. č. 87/1991 Zb., keď bolo sporné, či navrhovatelia podali v zákonom stanovenej lehote výzvu voči povinným osobám na vydanie sporných nehnuteľností. Pritom navrhovatelia svojím pôvodným návrhom si uplatnili štyri nároky, a to jednak ohľadom vyslovenia neplatnosti kúpnopredajnej zmluvy uzavretej medzi L. K. a Čsl. Štátom, ohľadom vyslovenia neplatnosti hospodárskej zmluvy o prevode 2/4-tín z nehnuteľností uzavretej medzi Miestnym národným výborom v Jelšave a Reštauráciami, š. p. Rožňava, ohľadom vyslovenia neplatnosti kúpnej zmluvy uzavretej medzi M. K. a Reštauráciami, š. p. Rožňava a ohľadom vydania predmetných nehnuteľností.

Právna zložitosť sa prejavuje v posúdení týchto jednotlivých nárokov ako aj posúdenia oprávnenosti nároku navrhovateľov, hlavne či v zákonom stanovenej lehote vyzvali povinnú osobu na vydanie predmetných nehnuteľností.

Procesná zložitosť je daná procesným postupom účastníkov konania, to že v priebehu konania niektorí z pôvodných navrhovateľov zomreli, viackrát namietali vylúčenie sudcu z prejednávania a rozhodovania veci.

Pri posudzovaní primeranosti dĺžky konania sa musia zohľadniť aj postupy účastníkov konania. Navrhovatelia sa vo viacerých prípadoch nedostavili na pojednávanie a aj pre ich neúčast' museli byť pojednávania odročené. V občianskoprávných veciach sa vyžaduje, aby účastníci konania poskytli súdu potrebnú súčinnosť.

Na konštatovanie vzniku prieťahu v zmysle čl. 48 ods. 2 Ústavy SR musí byť preukázané závažné prekročenie určitej hranice v rámci niektorého kritéria alebo v prípade menej závažných prieťahov prekročenie tejto hranice vo všetkých uvádzaných kritériách. Týmito kritériami sú miera zložitosti veci, konanie strán a konanie súdu.

Na základe uvedených okolností nechávam na zváženie, či v predmetnom konaní došlo k porušeniu čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky.“.

Obdobné procesné úkony okresného súdu zistil aj ústavný súd zo spisu okresného súdu.

K sťažnosti sťažovateľov oznámili 19. februára 2003 svoje pripojenie prostredníctvom právneho zástupcu sťažovateľov (ďalší účastníci konania sp. zn. 5 C 1122/00) V. K., L. K. a J. K. Ústavný súd toto oznámenie 2. apríla 2003 odmietol, pretože takýto inštitút „pripojenia sa“ k sťažnosti zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) nepozná.

II.

Sťažovatelia sa svojou sťažnosťou domáhajú vyslovenia porušenia svojho základného práva upraveného v čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého „Každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prieťahov...“.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou

„odstránenie stavu právnej neistoty je podstatou, účelom a cieľom práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov“ (II. ÚS 61/98), pričom „tento účel možno zásadne dosiahnuť právoplatným rozhodnutím. Nestačí, že štátny orgán vo veci koná“ (II. ÚS 26/95). K vytvoreniu stavu právnej istoty preto dochádza až „právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného štátneho orgánu“ (I. ÚS 10/98).

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva s'ťažovateľky podľa čl. 48 ods. 2 ústavy ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (I. ÚS 70/98, II. ÚS 74/97, II. ÚS 813/00) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). Za súčasť prvého kritéria považuje aj povahu prejednávanej veci.

Predmetom posudzovania postupu okresného súdu bolo jednak konanie vedené pod sp. zn. 5 C 51/92 a naň nadväzujúce konanie vedené pod sp. zn. 1122/00, kde účastníkmi na strane navrhovateľa boli M. K. a H. K., ktoré medzičasom zomreli, a do konania nastúpili ich právni nástupcovia. V tejto súvislosti už ústavný súd vyslovil, že navrhovatelia (s'ťažovatelia) môžu uplatňovať právo na konanie bez zbytočných priet'ahov aj pre štádium konania, ktoré predchádzalo zmene účastníkov (I. ÚS 52/2001). Preto predmetom posudzovania bolo konanie od podania návrhu na začatie konania vedeného pod sp. zn. 5 C 51/92, t. j. od 20. januára 1992, vo vz'ahu k s'ťažovateľom.

Preskúmaním doterajšieho konania pred okresným súdom ústavný súd zistil nasledovné skutočnosti:

1. Pokiaľ ide o právnu a faktickú zložitosť veci, ústavný súd z predloženého súdneho spisu okresného súdu zistil, že v konaní vedenom pod sp. zn. 5 C 1122/00 (pôvodne vedenom pod sp. zn. 5 C 51/92) ide o vydanie nehnuteľností podľa zákona č. 87/1991 Zb. o mimosúdnych rehabilitáciách v znení neskorších predpisov. Podľa názoru ústavného súdu ide o vec značne právne a skutkovo zložitú (vydanie nehnuteľností od viacerých právnych subjektov na strane odporcu), ako tomu nasvedčujú korešpondujúce vyjadrenia predsedu okresného súdu. Napriek tejto skutočnosti by však pri sústredenom postupe okresného súdu

rešpektujúcim právny názor nadriadeného súdu nemalo dochádzať k takým prietahom, ktoré by mali znaky zbytočných prietahov v konaní.

2. Ďalším kritériom, ktorého použitím ústavný súd zisťoval existenciu zbytočných prietahov v konaní sp. zn. 5 C 1122/00 (pôvodne vedenom pod sp. zn. 5 C 51/92), bolo správanie sťažovateľov ako účastníkov tohto súdneho konania.

Ústavný súd v tejto súvislosti konštatuje, že počet a zmeny účastníkov na strane navrhovateľa v dôsledku úmrtia účastníkov (H. K. má 2 právnych nástupcov a M. K. má 5 právnych nástupcov) napriek ich v zásade súčinnostnému prístupu ku konaniu vzhľadom na vyššie uvedené a vzhľadom na využitie niektorých procesných úkonov (napr. žiadosť M. K. o zmenu sudcu zo 17. mája 1994 a jej námietka zaujatosti zákonného sudcu z 12. decembra 2000 a zo 6. decembra 2001) boli skutočnosťami, ktoré síce mali určitý vplyv na doterajšiu dĺžku konania, avšak zásadným spôsobom ju neovplyvnili. V súvislosti s procesnými úkonmi účastníkov konania ústavný súd už vyslovil, že „využitie možností daných sťažovateľovi Občianskym súdnym poriadkom na uplatňovanie a presadzovanie jeho práva v občianskom súdnom konaní spôsobuje síce predĺženie priebehu konania, ale nemožno ho kvalifikovať ako postup súdu, ktorého dôsledkom sú zbytočné prietahy“ (II. ÚS 31/01). Na druhej strane „dĺžku súdneho konania, ktorá je dôsledkom úkonov jeho účastníkov alebo ich nečinnosti, nemožno považovať za dôvod na vyslovenie zbytočných prietahov v súdnom konaní“ (II. ÚS 41/00), avšak len v prípade, keď súd o procesných návrhoch sťažovateľa konal a rozhodoval bez zbytočných prietahov.

3. Tretím kritériom, ktorého použitím ústavný súd zisťoval existenciu zbytočných prietahov v konaní, bol postup okresného súdu.

V období od podania návrhu 20. januára 1992 do rozhodnutia okresného súdu vo veci samej 23. novembra 1992, keď okresný súd zamietol návrh v celom rozsahu, ústavný súd nezistil zbytočné prietahy v tomto konaní.

Po nadobudnutí právoplatnosti rozhodnutia Krajského súdu v Košiciach o odvolaní z 24. septembra 1993 v konaní sp. zn. 14 Co 155/93, a to 17. marca 1994, ktorým Krajský

súd v Košiciach potvrdil rozsudok prvého stupňa s výnimkou navrhovateliek M. K. a H. K., keďže v tejto časti rozsudok okresného súdu zrušil a vrátil na ďalšie konanie, okresný súd 21. apríla 1994 opäť zamietol žalobu navrhovateliek s výnimkou časti týkajúcej sa navrhovateľky H. K. v časti týkajúcej sa jej návrhu na vydanie nehnuteľnosti voči odporcovi v I. rade (Reštaurácie, š. p., Rožňava). V nadväznosti na to 17. mája 1994 M. K. požiadala o zmenu sudcu - namietala jeho zaujatosť a 22. júla 1994 podala odvolanie voči rozhodnutiu z 21. apríla 1994 o zamietnutí žaloby. O odvolaní rozhodol Krajský súd v Košiciach 25. marca 1996 v konaní sp. zn. 19 Co 334/94 tak, že rozsudok zrušil z dôvodu nedostatočného zistenia skutkového stavu, a rozhodol o tom, že sudca nie je vylúčený. Postup súdu v tomto období hodnotí ústavný súd za taký, ktorý nevykazuje zbytočné prieťahy v konaní.

V ďalšom období od rozhodnutia Krajského súdu v Košiciach z 25. marca 1996 o odvolaní do 21. novembra 2000 sa vo veci nekonalo, t. j. 56 mesiacov okresný súd bol nečinný bez akejkoľvek zákonnej prekážky jeho ďalšieho postupu pričom predseda okresného súdu túto nečinnosť nijako neodôvodnil. Zistenie tejto nečinnosti viedlo ústavný súd k záveru, že v tomto období došlo k zbytočným prieťahom v konaní. V tomto období uznal prieťahy v konaní aj podpredseda okresného súdu, t. j. od vylúčenia veci a jej zapísania pod sp. zn. 5 C 1122/00 dňa 21. novembra 2000. V roku 2000 boli síce nariadené dve pojednávania, ale ani jedno sa neuskutočnilo (v čase druhého pojednávania už H. K. zomrela), avšak jej dedičky na výzvu okresného súdu oznámili, že na žalobe trvajú. V roku 2001 okresný súd neurobil žiaden procesný úkon bez toho, že by tomu bránila nejaká prekážka, čo ústavný súd zhodnotil ako zbytočný prieťah v konaní.

Navrhovateľka M. K. ešte 6. decembra 2001 uplatnila sťažnosť na prieťahy v konaní a namietla zaujatosť konajúceho sudcu. Spis bol predložený až 16. augusta 2002 na rozhodnutie Krajskému súdu v Košiciach, ktorý 12. septembra 2002 rozhodol, že konajúci sudca nie je vylúčený. Dňa 16. decembra 2002 oznámil K. K. okresnému súdu, že M. K. 3. apríla 2002 zomrela. Okresný súd hneď 16. decembra 2002 vyzval na oznámenie adresy dedičov; na túto výzvu bola okresnému súdu doručená odpoveď 7. januára 2003 a na 27. február 2003 nariadil pojednávanie za účasti už právnych nástupcov M. K.,

ktorými sú už aj sťažovatelia (a v čase podania sťažnosti ústavnému súdu (30. septembra 2002) už nimi prakticky boli).

Toto obdobie postupu súdov ústavný súd hodnotil ako také, ktoré nevykazuje znaky zbytočných prietahov v konaní.

Keďže v celom konaní okresného súdu ústavný súd zistil zbytočné prietahy v konaní (v trvaní cca 68 mesiacov), rozhodol o porušení základného práva sťažovateľov, ktorí sú právnymi nástupcami navrhovateľky M. K..

III.

Ak ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby podľa čl. 127 ods. 2 ústavy vysloví, že k porušeniu práva došlo právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom, prípadne nečinnosťou, zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah, prípadne prikáže tomu, kto právo porušil, aby vo veci konal. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže zároveň na žiadosť osoby, ktorej práva boli porušené, rozhodnúť o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia.

1. Ústavný súd v súlade so svojim rozhodnutím o porušení základného práva sťažovateľov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy v zmysle § 56 ods. 3 zákona o ústavnom súde prikázal okresnému súdu, aby vo veci sp. zn. 5 C 1122/00 konal bez zbytočných prietahov.

2. V súvislosti s úpravou sťažnosti čl. 127 ods. 3 ústavy ustanovuje: „Ústavný súd môže svojim rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.“

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde „Ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha“. Z ustanovenia § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde vyplýva, že primerané finančné zadosťučinenie má povahu náhrady nemajetkovej ujmy vyjadrenej v peniazoch.

Sťažovatelia požadovali finančné zadosťučinenie s tým, že jeho výšku ponechali na rozhodnutí ústavného súdu. Svoju požiadavku na primerané finančné zadosťučinenie zdôvodňovali tým, že prietiahmi v konaní, ktoré zapríčinil Okresný súd v Rožňave, rodina sťažovateľov utrpela niekoľko miliónové škody, ktoré im už asi nikto nenahradí.

Pri určení výšky primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza Európsky súd pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu. Súčasne sa pritom riadil úvahou, že cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je síce zmiernenie nemajetkovej ujmy, avšak nie aj prípadná náhrada škody.

Hoci ústavný súd prikázal okresnému súdu, aby v označenom súdnom konaní konal bez zbytočných prietahov, vychádzal z názoru, že porušenie základného práva sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy nemožno účinne odstrániť len uplatnením tejto jeho právomoci.

Sťažovatelia uplatnili nárok na ochranu základného práva na konanie bez zbytočných prietahov v reštitučnej veci, ktorá sa týka ich odškodnenia za niektoré majetkové krivdy spôsobené predošlým režimom. Ústavný súd už pri svojej rozhodovacej činnosti vyslovil (II. ÚS 67/02), že porušenie tohto základného práva je však zvýraznené tým, že v sporoch, ktoré vznikli na základe reštitučného zákona, treba predpokladať, že súd bude s osobitnou starostlivosťou skúmať, či sú alebo nie sú splnené predpoklady na nápravu tých krívd, na odstránenie ktorých bol reštitučný zákon prijatý. Dobu jedenástich rokov, počas ktorej nedošlo k rozhodnutiu v reštitučnej veci, preto sťažovatelia vnímajú ako ďalšiu krivdu navyše, pritom pôvodná účastníčka tohto konania sa rozhodnutia vo veci nedočkala, keď 3. apríla 2002 zomrela.

Vychádzajúc z princípov spravodlivosti a spôsobu zavŕšenia ochrany základných práv človeka ústavný súd dospel k záveru, že je potrebné sťažovateľom priznať aj primerané finančné zadosťučinenie.

Vzhľadom na dobu trvania zbytočných prieťahov v konaní okresného súdu v konaní sp. zn. 5 C 1122/00 (pôvodne vedenom pod sp. zn. 5 C 51/92) povahu a účel tohto konania a zohľadňujúc konkrétne okolnosti prípadu vrátane pozície sťažovateľov, ktorí sú právnymi nástupcami H. K., pôvodnej účastníčky posudzovaného konania, sprevádzanej pocitom neistoty ústavný súd považoval priznanie sumy 40 000 Sk pre každého zo sťažovateľov za primerané zadostučinenie podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde.

Ústavný súd priznal sťažovateľom (§ 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde) náhradu trov konania vo výške 13 540 Sk (slovom trinásťtisícpäťstoštyridsať slovenských korún) z dôvodu trov ich právneho zastúpenia. Náhrada trov sa priznala za dva úkony právnej pomoci každému sťažovateľovi (vyplývalo zo spisu), a to za jeden právny úkon v roku 2002 (každý v hodnote 3 900 Sk - základom bola nominálna mesačná mzda zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky v prvom polroku 2001 vo výške 11 693 Sk a 100 Sk režijný paušál) a za jeden právny úkon v roku 2003 (každý v hodnote 4 270 Sk - základom bola nominálna mesačná mzda zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky v prvom polroku 2002 vo výške 12 811 Sk a 130 Sk režijný paušál) podľa § 1 ods. 3, § 13 ods. 8, § 16 ods. 1 písm. a) a c) a § 25 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 591/2002 Z. z. o odmenách komerčných právnikov za poskytovanie právnej pomoci. Základná sadzba tarifnej odmeny bola však znížená podľa § 17 ods. 2 cit. vyhlášky o 20 %, pretože išlo o spoločné úkony pri zastupovaní dvoch osôb.

Náhradu trov konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľov (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 Občianskeho súdneho poriadku).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 28. mája 2003